

MÔ HÌNH KINH TẾ CÁC TIÊU VƯƠNG QUỐC ARẬP THỐNG NHẤT (UAE)

Trần Thị Lan Hương*

Nằm ở khu vực Trung Đông, Các Tiểu vương quốc Arập Thống nhất (UAE) là một đất nước nhỏ với diện tích lãnh thổ 83.600 km², dân số năm 2008 ước tính khoảng 6 triệu người, trong đó chỉ có dưới 20% dân số mang quốc tịch UAE, còn lại là các chuyên gia và người lao động đến từ khắp nơi trên thế giới. 30 năm trước đây, UAE là một trong những nước được xếp vào hạng kém phát triển nhất trên thế giới, nhưng ngày nay nói đây được đánh giá là một trong những quốc gia có thu nhập bình quân đầu người ngang bằng với các quốc gia công nghiệp phát triển và là nước đạt thứ hạng cao trong chỉ số phát triển nguồn nhân lực (HDI), chỉ số minh bạch quốc tế và chỉ số cạnh tranh toàn cầu. Đi lên từ dầu lửa và du lịch, UAE đã biến đất nước

sa mạc thành một đất nước giàu có và thịnh vượng. Nếu như thế giới phân chia các nước thành các mô hình phát triển cơ bản: mô hình Anglo – Saxon, mô hình châu Âu lục địa, mô hình Bắc Âu (Scandinavia), mô hình Đông Á, mô hình Singapo, mô hình đàn nhạn bay..., thì UAE có thể được ví như một tiểu mô hình nằm giữa những mô hình kinh tế trên. Tận dụng những điều kiện tự nhiên đặc thù mang lại và những điều kiện thuận lợi của môi trường quốc tế, con đường phát triển kinh tế của UAE vừa mang đặc trưng của các mô hình đi trước, vừa có những nét rất riêng biệt.

1. UAE - đất nước của sa mạc và dầu lửa

UAE bao gồm 7 tiểu vương quốc là Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ajman, Umm al-Quwain, Ras al-Khaimah và Fujairah, trong

*Thạc sĩ, Viện Nghiên cứu Châu Phi và Trung Đông

dò Abu Dhabi là tiểu quốc lớn nhất và là thủ đô của UAE (diện tích khoảng 67.340 km² chiếm tới 87% diện tích lãnh thổ của UAE) và tiểu quốc nhỏ nhất là Ajman với diện tích chỉ là 259 km². Trước năm 1971, UAE thuộc quyền cai quản của các tiểu vương người Ả-rập (được gọi là Sheikh) và nằm trong quyền cai quản của Anh với tên gọi Trucial States hoặc Trucial Oman. Vào tháng 12 năm 1971, Anh ký hiệp ước rút quân ra khỏi các nước vùng Vịnh và nhà nước UAE được hình thành ngay sau đó gồm 6 tiểu quốc, và đến năm 1972 tiểu quốc Ras al- Khaimah chính thức trở thành tiểu quốc thứ 7 của UAE. Mặc dù có 7 tiểu quốc, nhưng phần lớn những đóng góp đối với sự phát triển kinh tế của UAE chủ yếu là từ 2 tiểu quốc Dubai và Abu Dhabi. Hai tiểu quốc này hiện chiếm tới trên 80% GDP và chiếm tới 88% lực lượng lao động của toàn UAE. Đây là một quốc gia Hồi giáo có ba nguồn tài nguyên duy nhất: sa mạc cát, nước biển và dầu lửa.

* Sa mạc cát: Điều dễ nhận thấy nhất ở UAE đó là hầu hết bề mặt lãnh thổ của toàn đất nước này là cát. Sa mạc là nét đặc trưng của cấu tạo địa chất UAE do bề mặt đất bị xói mòn và khí hậu khô nóng. Cát ở UAE rất dày do trầm tích từ dầu mỏ của nền đất đá vùng Ả-rập. Ở những vùng ven biển UAE, cát có độ phì nhiêu hơn do hệ thực vật tạo nên, tuy nhiên ở các vùng đảo, cát có đặc điểm khô cằn. Cấu tạo tầng địa chất ở UAE cho thấy cát nằm ngay trên bề mặt lãnh thổ cho đến tận độ sâu hàng kilômét. Với khí

hậu nóng và khô, luôn ở nhiệt độ trên dưới 48⁰C, lượng mưa hàng năm chỉ là 120 mm, UAE là một đất nước không có đất đai để canh tác nông nghiệp. Những sa mạc cát đã được người dân UAE đầu tư thành những khu du lịch, thu hút hàng triệu du khách từ khắp nơi trên thế giới với các thú vui đua xe máy, đua ô tô và cưỡi lạc đà rong ruổi quanh sa mạc.

* Nước biển: UAE là đất nước được bao bọc xung quanh bởi phần lớn là biển. Nằm trên vịnh Oman và vịnh Persic, UAE chỉ có biên giới đất liền với Ả-rập Xê-ut và Oman. Bờ biển của UAE dài khoảng 650 km, chủ yếu thuộc về hai tiểu quốc Dubai và Abu Dhabi. Có thể nói UAE nằm trong một vị trí địa lý chiến lược thuộc phía nam eo biển Hormuz - một điểm trung chuyển quan trọng về dầu lửa trên thế giới. Do không có ao hồ, sông suối, UAE hầu như không có nước ngọt để sinh hoạt và phục vụ cho sản xuất. Vì vậy, nước biển là một nguồn tài nguyên vô giá để đất nước này chế tạo thành nước ngọt phục vụ cuộc sống hàng ngày.

* Dầu lửa: Dầu lửa được phát hiện và khai thác ở Abu Dhabi vào năm 1961 và từ năm 1962 Abu Dhabi bắt đầu xuất khẩu những thùng dầu thô đầu tiên ra thế giới. Nhờ nguồn tài nguyên dầu lửa vô giá, đã bắt đầu tiến hành ồ ạt các công trình xây dựng quy mô lớn, bao gồm cả cơ sở hạ tầng, trường học, nhà ở, bệnh viện, và đường xá. Cùng với Abu Dhabi, dầu lửa tiếp tục được phát hiện và khai thác ở Dubai vào năm

1969 và những sa mạc cát hoang sơ đã nhanh chóng biến thành thành phố sầm uất, hiện đại nhờ nguồn đô la dầu lửa. Sau khi 7 tiểu quốc chính thức sáp nhập thành một quốc gia thống nhất vào năm 1971 -1972, UAE chính thức trở thành hiện tượng phát triển nhanh bậc nhất thế giới nhờ khai thác và xuất khẩu dầu lửa. Theo thống kê của Bộ Dầu khí và Tài nguyên khai khoáng UAE, thì công suất khai thác dầu lửa ở UAE trung bình là 2,2 triệu thùng/ngày. Vào năm 2000, dự trữ dầu lửa của UAE ước tính khoảng 98,8 tỷ thùng, đứng thứ ba trên thế giới và chỉ đứng sau Ả-rập Xê-ut và Iraq. Dự trữ dầu lửa của UAE chiếm khoảng 10% tổng lượng dầu dự trữ trên thế giới. Với công suất khai thác khoảng 2,2 triệu thùng/ngày, thì UAE có thể sử dụng dầu lửa để phục vụ sản xuất trong vòng 122 năm (tính từ năm 2000), có nghĩa là vào khoảng năm 2122 UAE sẽ hết dầu.

Ngoài dầu lửa, UAE còn có nguồn tài nguyên khí đốt (gas) ước tính khoảng 6 nghìn tỷ m³ vào năm 2000, chiếm khoảng 4% tổng lượng gas dự trữ trên thế giới và UAE là nước đứng thứ 4 trên thế giới về dự trữ khí đốt. Vào năm 1999, công suất khai thác gas của UAE là 2940 triệu m³. Với lượng dự trữ và công suất khai thác gas như hiện nay, UAE có thể khai thác nguồn tài nguyên này trong vòng 60 năm (tính từ năm 1999), có nghĩa là vào khoảng năm 2059 UAE sẽ cạn kiệt nguồn tài nguyên khí đốt.

Trong giai đoạn đầu phát triển kinh tế kể từ khi trở thành một quốc gia thống nhất

(1971), UAE hoàn toàn phụ thuộc vào các nguồn tài nguyên dầu lửa, khí đốt, sa mạc cát và nước biển. Sau hơn 30 năm phát triển thịnh vượng, UAE ngày nay đang cố gắng giảm bớt sự phụ thuộc của nền kinh tế vào dầu khí và thực hiện các kế hoạch đa dạng hoá nền kinh tế để biến UAE trở thành trung tâm kinh tế - thương mại, du lịch và dịch vụ hàng đầu trong khu vực vùng Vịnh và trên thế giới.

2. Mô hình phát triển kinh tế của UAE kể từ năm 1971 đến nay

Mô hình phát triển kinh tế của UAE có thể được tóm tắt qua các đặc điểm như sau: +) Chính quyền đóng vai trò chủ đạo trong phát triển kinh tế; +) Phát triển kinh tế thông qua “con đường nhanh”; +) Sử dụng lực lượng lao động linh hoạt; +) Bỏ qua giai đoạn công nghiệp hoá và tiến thẳng lên nền kinh tế dịch vụ; +) Hội nhập nhanh vào nền kinh tế toàn cầu.

* Chính quyền đóng vai trò chủ đạo trong phát triển kinh tế

UAE theo chế độ quân chủ lập hiến liên bang, trong đó tổng thống là người đứng đầu nhà nước và thủ tướng đứng đầu chính phủ. Ngoài ra, đứng đầu các tiểu quốc là các vị tiểu vương (hay còn gọi là Sheikh). Theo cơ cấu chính phủ, tiểu quốc nào có sự đóng góp lớn nhất trong GDP của UAE thì Sheikh của tiểu quốc đó sẽ được bầu làm tổng thống, và tiểu quốc nào có sự đóng góp lớn thứ hai trong GDP của UAE thì Sheikh của tiểu

quốc đó sẽ được bầu làm thủ tướng. Kể từ năm 1971 đến 2004, tổng thống của UAE thuộc về Sheikh của Abu Dhabi là Zayed bin Sultan Al Nahyan. Sau khi ông này mất, con trai là Sheikh Khalifa bin Zayed Al Nahyan lên kế vị và tiếp tục là tổng thống UAE từ đó cho đến nay.

Sự phát triển kinh tế của UAE nằm trong quyền điều hành trực tiếp của tổng thống, thủ tướng và các tiểu vương. Tất cả tài sản của các tiểu quốc nằm trong tay nhà nước (thực chất là nằm trong tay các tiểu vương). Khu vực kinh tế tư nhân dường như không được khuyến khích phát triển ở UAE. Tất cả các tập đoàn kinh doanh lớn, nhỏ đều thuộc quyền quản lý của các tiểu vương và của con cháu mang dòng dõi hoàng thân. Chẳng hạn tại Dubai, cơ chế quản lý mang tính tập trung hoá rất cao. Cơ chế này được phân làm hai cấp độ: cấp độ 1 là các cơ quan chính quyền như Chính quyền đô thị tự trị Dubai và 18-19 phòng ban khác như Phòng cảnh sát, Ủy ban điện và nước, Ban đường xá và giao thông.... Chức năng cơ bản của chính quyền cấp độ 1 là làm việc theo ngày để vận hành tất cả các hoạt động của Dubai. Cấp độ 2 là do Sheikh Mohammed điều khiển tại Văn phòng ngự ở dinh thự riêng của Sheikh. Văn phòng này là nơi quản lý tất cả các dự án phát triển, các sáng kiến cá nhân, các công ty thuộc quyền sở hữu của nhà nước, các dự án đầu tư nước ngoài, các khu kinh tế tự do, các thành phố vệ tinh như thành phố chăm sóc sức khoẻ, thành phố hậu cần, thành phố internet... Chẳng hạn Sheikh Mohammed đã

uy quyền cho con trai và họ hàng thân thích của ông sở hữu dự án lớn ở Dubai như: Mohammed Abdallah Al Qarqawi là chủ sở hữu dự án *Dubai Holding*; Sultan Ahmed Bin Sulayem chủ sở hữu *Dubai World*, Mohammed Bin Ali Al Abbar sở hữu *Ủy ban phát triển kinh tế của Dubai...* Sự tập trung cao độ của cơ chế quản lý đã đưa Dubai nói riêng và UAE nói chung trở thành mô hình kinh tế mang tính tập quyền cao.

* Phát triển kinh tế thông qua “con đường nhanh”

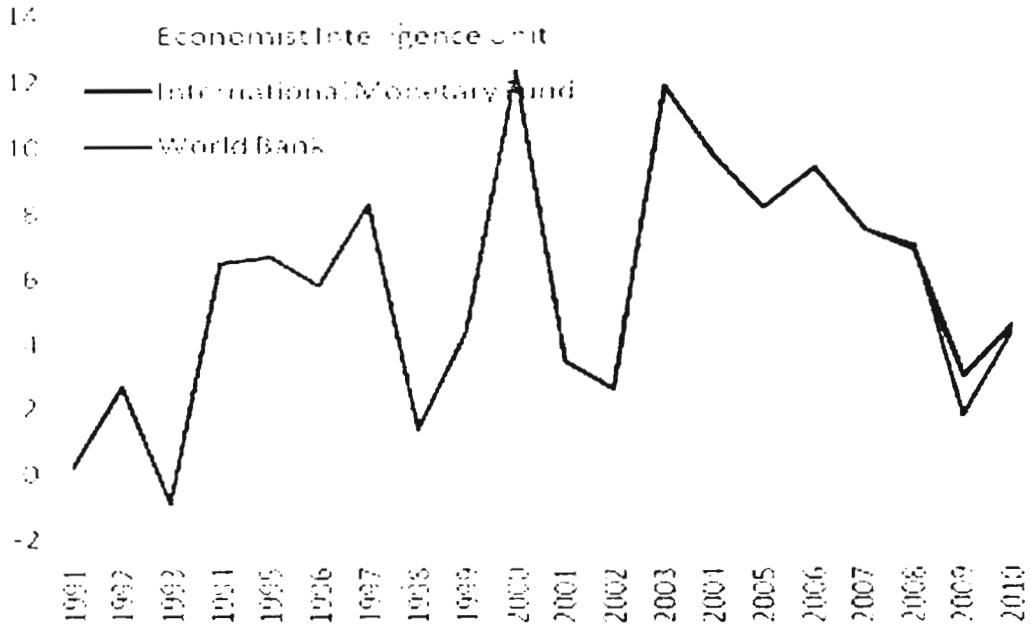
Ở UAE, bất cứ dự án kinh doanh nào cũng được các Sheikh quyết định một cách nhanh chóng và được đưa vào thực hiện ngay lập tức. Nếu như ở nhiều nước khác, việc đệ trình một dự án đầu tư trong nước hay ngoài nước phải chờ đợi trong vòng vài tháng, thì ở Dubai và Abu Dhabi việc này được quyết định trong vòng 30 phút. Cơ chế quản lý tập quyền cao khiến mọi nguồn lực kinh tế và sự phân bổ các nguồn lực này trong sản xuất đều do các Sheikh quản lý, vì vậy mọi quyết định phê duyệt hay không phê duyệt dự án kinh doanh đều không phải qua các cơ quan chức năng khác. Có thể nói việc ra quyết định nhanh trong các dự án đầu tư là yếu tố quan trọng sống còn quyết định thành công trong kinh doanh bởi nó cho phép các công ty khai thác tối đa các cơ hội của thị trường trước khi xuất hiện các đối thủ cạnh tranh khác.

Phát triển kinh tế thông qua “con đường nhanh” đã đem lại thành công cho nền kinh

tế UAE. Chỉ trong vòng 30 năm, UAE đã có tất cả các cơ sở kinh tế và cơ sở hạ tầng hiện đại vào bậc nhất thế giới. UAE sẵn sàng chi tiêu hàng tỷ USD cho các dự án cơ sở hạ tầng, các dự án bất động sản, du lịch... Abu Dhabi và Dubai là nơi chủ yếu tập trung các dự án không lồ này. Ở Dubai có thể kể đến các dự án điển hình đã được xây dựng như: dự án xây dựng đường cao tốc trên cao, dự án xây dựng đảo cọ nhân tạo lớn nhất trên thế giới, dự án xây dựng cảng Jebel Ali lớn nhất Trung Đông, dự án mở rộng sân bay quốc tế Dubai, dự án xây dựng tháp cao nhất thế giới, dự án xây dựng các khách sạn 7 sao sang trọng nhất Trung Đông... Ở Abu Dhabi có thể kể đến các dự án điển hình như dự án xây dựng làng di sản văn hoá, dự án xây dựng các khu du lịch trên biển, các khách sạn 7 sao, dự án xây dựng đường cao tốc, dự án xây dựng các cảng biển, dự án xây dựng trung tâm công nghệ viễn thông Etisalat lớn thứ 14 trên thế giới, dự án xây dựng đường sắt nối tất cả các thành phố lớn của UAE với nhau và tiếp nối với hệ thống giao thông hiện đại của các nước thuộc Hội đồng hợp tác vùng Vịnh (GCC)... Chi phí xây dựng cho các dự án trên là rất lớn, chủ yếu lấy từ nguồn xuất khẩu dầu mỏ. Chẳng hạn để xây dựng hệ thống đường sắt liên quốc gia dài 1100 km, Abu Dhabi phải tiêu tốn mất 30 tỷ Dirham (khoảng 8 tỷ USD). Nhờ có những quyết định nhanh và đầy tính táo bạo của các Sheikh, Dubai đã biến thành trung tâm du

lịch, trung tâm bất động sản nổi tiếng trên thế giới và sân bay quốc tế Dubai trở thành sân bay lớn thứ 6 trên thế giới, là trạm trung chuyển của trên 100 hãng hàng không lớn từ khắp các châu lục. Cùng với Dubai, Abu Dhabi trở thành trung tâm chính trị, kinh tế, văn hoá và xã hội lớn nhất đất nước, là trung tâm tài chính ngân hàng hàng đầu khu vực Trung Đông.

Ngoài các cơ sở hạ tầng kinh tế hiện đại, phát triển kinh tế theo con đường nhanh đã đưa vùng đất sa mạc nghèo nàn của UAE trở thành một nước có thu nhập bình quân đầu người cao thứ 14 trên thế giới và cao thứ 3 ở khu vực Trung Đông sau Qatar và Kuwait (theo số liệu của CIA World Factbook năm 2006). Còn theo số liệu của IMF, thu nhập bình quân đầu người của UAE năm 2006 đứng thứ 17 trên thế giới. Vào năm 2009, GDP bình quân đầu người của UAE là 41.800 USD (theo số liệu của CIA World Factbook). GDP của UAE đạt 228,6 tỷ USD năm 2009 tính theo tỷ giá chính thức và đạt 200,4 tỷ USD tính theo phương pháp đồng giá sức mua (PPP). Nếu so với GDP của UAE vào năm 1991 (khoảng 36 tỷ USD) thì thấy sự lớn mạnh của UAE trong hơn 30 năm qua. Tốc độ tăng GDP của UAE nhanh kỷ lục, từ mức 0%/năm vào năm 1991 tăng lên đạt trên 12%/năm vào năm 2001, năm 2007 đạt 6%/năm, năm 2008 đạt 7,2%/năm và năm 2009 đạt 2%/năm do tác động của cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu.

Hình 1. Tốc độ tăng trưởng GDP thực tế của UAE (1991-2010)

Nguồn: Dubai Chamber Economist, UAE Economic Outlook 2009: a Challenging Year Ahead. April 2009. Issue 1.

* Phát triển kinh tế thông qua sử dụng lực lượng lao động linh hoạt

Tại UAE, đặc biệt là ở Dubai và Abu Dhabi, lực lượng lao động được sử dụng hết sức linh hoạt. Trong tổng số 6 triệu dân đang sinh sống và làm việc ở UAE hiện nay, chỉ có dưới 20% dân số mang quốc tịch UAE, còn lại là các chuyên gia đến từ khắp nơi trên thế giới, điển hình là từ các nước như Ấn Độ, Philippin, Bangladesh, Iran, Trung Quốc, Pakistan, Ai Cập, Jordan, Yemen, Sri Lanka, hoặc một số nước công nghiệp phát triển châu Âu và châu Mỹ.

Thu hút lực lượng lao động nước ngoài vào UAE khiến đất nước này dễ dàng thực hiện chính sách phát triển kinh tế theo “con đường nhanh” như phần trên đã phân tích,

bởi với dân số mang quốc tịch UAE quá ít, đất nước này sẽ không thể thực hiện được các dự án kinh tế khổng lồ nếu thiếu các chuyên gia nước ngoài. Có tới 88% dân số và lực lượng lao động tập trung ở Dubai và Abu Dhabi. Nếu như năm 1989, tỷ lệ biết chữ của người dân UAE (kể cả lao động nhập cư) là 53,5%, thì năm 2003 con số này đã tăng lên đạt 77,9%. Vào năm 2007, chỉ số HDI của UAE đạt 0,903, cao thứ 35 trên thế giới, cho thấy lực lượng lao động của UAE có trình độ giáo dục, kỹ năng, tay nghề đạt loại rất cao ở khu vực Trung Đông. Ngoài hệ thống giáo dục mở rộng (bằng cả tiếng Ả-rập và tiếng Anh), đất nước này còn có hệ thống chăm sóc sức khỏe rất hiện đại. Tổng chi tiêu cho hệ thống chăm sóc sức khỏe trong giai đoạn 1996-2003 lên tới 436 tỷ USD,

chiếm khoảng 2,6% GDP và chi tiêu sức khoẻ đầu người cho người dân UAE bình quân là 673 USD/năm. Nhờ chú trọng phát triển hệ thống giáo dục và chăm sóc sức khoẻ, UAE là lực hút hấp dẫn đối với đội ngũ lao động và chuyên gia trên toàn thế giới, khiến đất nước này dễ dàng “cất cánh” trong một thời gian rất ngắn.

* Phát triển kinh tế bỏ qua giai đoạn công nghiệp hoá, tiến thẳng lên nền kinh tế dịch vụ

So với các mô hình kinh tế khác, mô hình kinh tế UAE không có giai đoạn thực hiện công nghiệp hoá. Thực ra, tiến trình công nghiệp hoá có manh nha phát triển ở UAE kể từ năm 1950 khi đất nước này còn là thuộc địa của Anh và trong giai đoạn này dầu lửa chưa được phát hiện ở UAE. Có thể kể đến việc thành lập các cơ sở dệt may ở Dubai vào năm 1950, hoặc một số cơ sở công nghiệp ở Abu Dhabi trong giai đoạn 1959-1977. Kể từ năm 1978 cho đến nay, các cơ sở công nghiệp mới hầu như không được thành lập ở UAE và giá trị sản xuất công nghiệp giảm rất mạnh kể từ thời kỳ đó. Cho đến nay ở UAE, hầu như không có các cơ sở sản xuất công nghiệp nào đáng kể, chỉ còn lại hai ngành công nghiệp là điện và nước, vì vậy có thể nói quá trình công nghiệp hoá ở UAE đã thực sự đi vào ngõ cụt trước khi có những đóng góp cơ bản cho nền kinh tế.

Là một đất nước không có đất đai để canh tác nông nghiệp, không có nền tảng công nghiệp hoá, UAE đã tiến thẳng lên nền kinh

tế dịch vụ nhờ thu nhập từ dầu mỏ. Những ngành dịch vụ cơ bản của UAE là dịch vụ thương mại, nhà hàng và khách sạn, dịch vụ vận tải, kho bãi và viễn thông, dịch vụ kinh doanh và bất động sản, dịch vụ xã hội và tư nhân, dịch vụ xây dựng, dịch vụ tài chính ngân hàng, dịch vụ du lịch, dịch vụ chính phủ, dịch vụ chăm sóc hộ gia đình. Trong cơ cấu GDP năm 1975, ngành dịch vụ chiếm 29,7%, chỉ đứng sau ngành khai thác dầu thô (chiếm 67,7% GDP). trong khi công nghiệp chiếm 0,9%, nông nghiệp chiếm 0,7%. Vào năm 1998, cơ cấu kinh tế có sự thay đổi như sau: khai thác dầu thô giảm còn 22,4% GDP, nông nghiệp tăng lên chiếm 1,1% GDP, công nghiệp chiếm 12,4% GDP và dịch vụ chiếm 64,1% GDP. Trong cơ cấu kinh tế năm 2009, dịch vụ chiếm tới 50,2% GDP, công nghiệp chiếm 48,6% GDP và nông nghiệp chiếm 1,1% GDP. Do dự đoán được sự cạn kiệt tài nguyên trong khoảng 100 năm tới, UAE đã cố gắng đa dạng hoá cơ cấu kinh tế để ít phụ thuộc vào ngành dầu khí hơn, nhưng dịch vụ vẫn là ngành kinh tế quan trọng nhất của UAE hiện nay. Trong cơ cấu của ngành công nghiệp hiện tại, công nghiệp hoá dầu và hoá chất chiếm tỷ lệ chủ đạo, ngoài ra còn có một số ngành công nghiệp như chế biến cá, công nghiệp nhôm, xi măng, chế biến phân bón, sửa chữa tàu thuyền, sản xuất vật liệu xây dựng, chế tạo một số loại tàu thuyền. Trong tổng số lực lượng lao động năm 2000, có tới 78% làm việc trong ngành dịch vụ, 15% làm việc trong ngành công nghiệp và 7% làm việc trong ngành nông nghiệp.

* Hội nhập nhanh vào nền kinh tế toàn cầu

Kể từ khi thống nhất đất nước, UAE tích cực hội nhập vào nền kinh tế toàn cầu. Vào năm 1971, UAE gia nhập Liên đoàn các nước Arập. Vào năm 1981, UAE trở thành thành viên chính thức của Hội đồng hợp tác vùng Vịnh (GCC). Ngoài ra, UAE còn là thành viên của nhiều tổ chức quốc tế khác như Liên hợp quốc (UN), Tổ chức thương mại thế giới (WTO), Ngân hàng thế giới (WB), Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF), Tổ chức hội nghị Hồi giáo (OIC), Tổ chức các nước xuất khẩu dầu mỏ (OPEC), Tổ chức các nước Arập xuất khẩu dầu mỏ (OAPEC), và Phong trào không liên kết (NAM). UAE cũng mở rộng quan hệ kinh tế đối ngoại với trên 60 nước trên thế giới, bao gồm Mỹ, Nhật Bản, Trung Quốc, Nga và hầu hết các nước phương Tây. Vào tháng 4 năm 2004, UAE đã ký Hiệp định khung về thương mại và đầu tư với Mỹ và tháng 11 năm 2004 UAE ký kết FTA với Mỹ. Để thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài, UAE đã khuyến khích hình thức đầu tư 100% vốn FDI trong các khu thương mại tự do được thành lập khắp Dubai và Abu Dhabi. Trong quan hệ thương mại, UAE luôn ở trong tình trạng xuất siêu với các nước (chủ yếu là xuất khẩu dầu mỏ). Chẳng hạn vào tháng 12 năm 2008, xuất khẩu của UAE sang Mỹ đạt 509.258 Dirham, trong khi nhập khẩu từ Mỹ chỉ là 27.640 Dirham; xuất khẩu của UAE sang 27 nước EU tháng 12 năm 2008 đạt 621.590 Dirham,

trong khi nhập khẩu từ khu vực này chỉ là 86.211 Dirham.

3. Một vài kết luận

Nghiên cứu mô hình kinh tế UAE có thể thấy đất nước này không có những lợi thế so sánh khác như các nước công nghiệp phát triển và các nền kinh tế mới nổi từng có. Lợi thế so sánh duy nhất của UAE trong thời kỳ đầu phát triển đất nước là dầu mỏ. Từ nguồn đôla dầu mỏ, UAE đã tự lực tạo ra những lợi thế khác trong kinh doanh dịch vụ tài chính ngân hàng, thu hút khách du lịch đến những bãi biển tuyệt đẹp, những khách sạn sang trọng, những toà nhà chọc trời độc nhất vô nhị trên thế giới và những sa mạc cát đầy hấp dẫn. Các sân bay nổi tiếng của UAE tại Dubai và Abu Dhabi là điểm trung chuyển của trên 100 hãng hàng không trên thế giới, đem lại cho UAE nguồn ngoại tệ rất lớn. Trong những năm gần đây, cơ cấu kinh tế của UAE đã được đa dạng hoá theo hướng giảm dần phụ thuộc vào xuất khẩu dầu mỏ, đẩy mạnh phát triển nhanh các ngành công nghiệp hoá dầu, hoá chất và ngành dịch vụ. Nhiều người cho rằng mô hình UAE có những nét tương đồng với mô hình Singapore. Nếu không đi sâu vào nghiên cứu mô hình UAE, chúng ta có thể cho rằng UAE sẽ quay trở lại thời kỳ “sa mạc hoá” lần thứ hai nếu như dầu mỏ được khai thác cạn kiệt vào năm 2122. Tuy nhiên, với những lợi thế tự tạo ra trong hơn 3 thập kỷ phát triển, mô hình UAE bước đầu tạo ra một số năng

lực phát triển. Trong kế hoạch phát triển của tiểu quốc Abu Dhabi đến năm 2030, chính quyền xác định những ngành kinh tế phi dầu mỏ sẽ là những ngành chủ chốt của nền kinh tế vào năm 2030. Bản kế hoạch này dày 142 trang, quy hoạch chi tiết những ngành nghề cần phát triển trong tương lai và giải pháp thực hiện quy hoạch đó. Như vậy có thể thấy từ một đất nước được mệnh

đanh là “nồi trên giếng dầu thế giới”. UAE đã đạt được một số kết quả đa dạng hoá các ngành kinh tế, nhất là dịch vụ. Nhưng từ cuộc khủng hoảng tài chính thế giới 2008 đến nay, mô hình này bộc lộ nhiều lỗ hổng lớn, nhất là nợ công, trong đó vụ vỡ nợ 59 tỷ USD năm 2009 của tập đoàn Dubai World đã cảnh báo những dấu hiệu thiếu bền vững của mô hình này.

Tài liệu tham khảo

1. Martin Hvidt, *The Dubai Model: an Outline of Key Components of the Development Process in Dubai*, Working Paper No 12, 10/2007.
2. United Arab Emirates Yearbook 2007, *Economic Development*, www.uaeinteract.com/economicdevelopment
3. *Abu Dhabi Goverment Publishes its 2030 Economic Development Plan*, AMEinfo.com, 1/3/2010.
4. *United Arab Emirates Economy 2010*, 2010 CIA World Factbook, 26/1/2010.
5. Dubai Chamber Economist, *UAE Economic Outlook 2009: a Challenging Year Ahead*, 4/2009, Issue 1.
6. *United Arab Emirates*. en.Wikipedia.org .
7. IMF, *World Economic Outlook*, 10/2009.